Заедно в час

Изх. № 808/15.07.2026

До Димитър Здравков,
Председател на Комисията по образование и наука в 52. Народно събрание

До народните представители,
Членове на Комисията по образование и наука в 52. Народно събрание

***Относно**: Становище на фондация "Заедно в час" по Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование 52-654-01-72, внесен на 25.06.2026 г. от Йорданка Фандъкова и група народни представители*

Уважаеми г-н Здравков,
Уважаеми народни представители,

Фондация „Заедно в час" подкрепя предложените изменения и допълнения в Закона за предучилищното и училищното образование с фокус подобряване на системата за приобщаващо образование. Оценяваме законопроекта като важна стъпка към по-справедлива, гъвкава и ориентирана към детето образователна система, която разпознава различните потребности и способности на децата и учениците и създава по-добри условия за тяхното пълноценно участие в образователния процес.

Особено положително е, че предложенията не разглеждат приобщаващото образование като отделен набор от мерки само за определени групи ученици, а като общ принцип за организацията на образованието и подкрепата за всяко дете. Този подход е в съзвучие с разбирането, че качественото образование не е еднаква услуга за всички, а система, която осигурява необходимата подкрепа, така че всяко дете да има реална възможност да учи, да се развива и да принадлежи към общността на детската градина или училището.

Защо са необходими промени в системата за приобщаващо образование

Приобщаващото образование е основен механизъм за гарантиране на равен достъп до качествено образование. В практиката обаче подкрепата често остава фрагментирана, закъснява или зависи прекомерно от наличния капацитет на конкретната институция. Това създава риск потребностите на детето да бъдат приспособявани към наличните услуги, вместо услугите и организацията на учебния процес да бъдат изграждани около потребностите на детето.

Системата има нужда от по-ясни роли, по-гъвкави форми на обучение, по-добра координация между образователните, социалните и здравните услуги, както и от устойчиво развитие на специалистите, които работят с децата и техните семейства. Необходим е и по-силен фокус върху превенцията, ранната подкрепа, социално-емоционалните умения и проследяването на резултатите, а не единствено върху формалното изпълнение на процедури.

Предложените промени отговарят на голяма част от тези потребности. Те разширяват инструментите за подкрепа, създават възможности за по-индивидуализирано обучение и укрепват професионалния капацитет и междусекторното взаимодействие. При добро ресурсно обезпечаване и последователно прилагане законопроектът може да подобри както участието и напредъка на децата и учениците, така и работната среда на педагогическите специалисти.

Положителни предложения в законопроекта

- Фокус върху личностното развитие и най-добрия интерес на детето

Приветстваме поставянето на индивидуалните потребности и способности на децата и учениците в центъра на политиките. Това измества логиката от административно категоризиране към реална подкрепа за участие, напредък и благополучие.

- Включване на мониторинг на провежданата държавна политика в приобщаващото образование

Системното събиране и анализиране на информация е предпоставка решенията да се основават на резултати, а не само на отчетени дейности. Мониторингът може да показва къде подкрепата достига до децата и учениците, къде има дефицити и кои подходи водят до по-добро участие и напредък.

- По-гъвкаво и индивидуализирано обучение

Възможността за индивидуални учебни програми, разработени от екипа за подкрепа за личностното развитие, позволява учебните цели, съдържанието, темпото и подкрепата да бъдат съобразени с конкретния профил на ученика, без да се губи връзката с общността и с целите на образованието. Включването на възможност центровете за специална образователна подкрепа да организират целодневна организация на учебния ден създава условия за по-последователна подкрепа, за съчетаване на обучение, терапевтични и развиващи дейности и за по-добра предвидимост за учениците и семействата. Определянето на продължителността на учебните часове и почивките за всеки предмет при ученици със специални образователни потребности в комбинирана или индивидуална форма дава възможност учебният процес да отчита концентрацията, здравословното състояние, сензорните потребности и темпа на работа на ученика, което повишава шанса за реално учене и намалява претоварването. Правото на професионално обучение след завършен последен гимназиален етап за ученици със специални образователни потребности, които не

са придобили средно образование, е важна мярка за прехода към самостоятелен живот и заетост. Тя разширява възможностите за придобиване на практически умения и за по-пълноценно социално и икономическо участие.

- По-богата и достъпна подкрепа за личностно развитие

Оценяваме положително разширяването на общата подкрепа за личностно развитие с включването на психологическа подкрепа, програми за социално-емоционално учене, мерки за деца и ученици в риск от бедност и социално изключване и подкрепа, консултиране и сътрудничество с родителите. Разширяването на допълнителната подкрепа с програми за житейски и социални умения, психологическа подкрепа, осигуряване на учител - специален педагог и други допълнителни мерки дават възможност подкрепата да бъде комплексна и ориентирана към функционирането на детето в училище, семейството и общността. Особено добра мярка е задължителното включване в екипа за подкрепа на психолог или педагогически съветник, както и на логопед и/или учител - специален педагог.

- Свързване на образователните и социалните услуги

Възможността децата и учениците да получават достъп до социални услуги в рамките на образователния процес и в сградата на детската градина или училището доближава подкрепата до мястото, където детето и ученикът прекарват значителна част от деня си, намалява организационните бариери за семействата и създава възможност услугите да бъдат интегрирани с учебния процес. Координацията между системите е особено важна при деца с комплексни потребности, деца в риск и семейства в уязвимо положение.

- По-добро партньорство с родителите

Включването на медиация при липса на съгласие между родителите и училището създава неутрална и структурирана среда за разговор, намалява риска от продължителни конфликти и подпомага намирането на решение с оглед най-добрия интерес на детето. Приветстваме и предложенията за разширяване на подкрепата, консултирането и сътрудничеството с родителите. Устойчивите резултати са по-вероятни, когато семейството е информирано и участва в планирането и проследяването на подкрепата.

- Подкрепа и професионално развитие на педагогическите специалисти

Правото на педагогическите специалисти да получават супервизия при изпълнение на работните си задачи е сериозна стъпка напред. Супервизията осигурява защитено пространство за професионална рефлексия, обсъждане на сложни случаи и превенция на професионалното прегаряне. Тя подпомага качеството на решенията и емоционалната устойчивост на специалистите, които ежедневно работят в ситуации с висока отговорност.

Положителна промяна е и разширяване на начините за повишаване на квалификацията с фокус върху вътрешноинституционалната и междуинституционалната квалификация. Вътрешноинституционалната квалификация свързва ученето на професионалистите с конкретните потребности, цели и контекст на

детската градина или училището и позволява бързо приложение и проследяване на ефекта в практиката. Междуинституционалната квалификация създава професионални мрежи, обмен на работещи решения и достъп до по-широка експертност, включително за малки или отдалечени институции. И двете форми превръщат квалификацията от еднократно обучение в продължаващ процес на съвместно учене и подобрение.

Поздравяваме вносителите на законопроекта за това, че предложенията са „резултат от процес на проведени обществени обсъждания с редица заинтересовани страни в сферата на приобщаващото образование“. Това е пример за начина, по който следва да се разработват важни законодателни промени - чрез структурирано участие на практици, специалисти, родители, граждански организации и институции, чрез обсъждане на различни гледни точки и чрез превръщане на натрупания практически опит в конкретни нормативни решения.

За да се реализира пълният потенциал на промените, е необходимо своевременно разработване на подзаконовата уредба, осигуряване на достатъчен човешки и финансов ресурс, подготовка на образователните институции и последователен мониторинг на резултатите за децата и учениците. Оставаме на разположение за последващи експертни разговори и участие в процеса по конкретизиране и прилагане на предложените мерки.

За „Заедно в час“

„Заедно в час“ работи за това всяко дете в България, независимо от населеното място, семейната среда или индивидуалните си потребности, да има достъп до качествено образование и подкрепяща учебна среда. Организацията развива и подкрепя учители, училищни екипи и директори, създава и разпространява ресурси и добри практики и участва в обществения диалог за политики, които подобряват преподаването, ученето и благополучието на децата и учениците.

С уважение: Траян Траянов
Изпълнителен директор
Фондация “Заедно в час”